

2013. június 22. - **15 ember, 6 hónapig, 190 négyzetméteren.** Egy speciálisan erre a célra megépített „villában” élnek a mindennapi „valóságot”, minden lépésüket kamerák pásztázzák. A nézők pedig, a TV előtt ülnek, és nyomon követik – akár napi rendszerességgel – a történéseket. Egy hétköznapi beszélgetésben sem lehet kikerülni a témát, van, aki bevallottan, van, aki csak titokban nézi. A kérdés csak az: Miért?

Az ún. „valóságshow-k” már hazánkban is egészen hosszú történettel rendelkeznek, hiszen az első széria 2002 szeptemberében indult el. Pontos adatokat közöl helyettem a Wikipédia, nézzük tehát, mi is rejlik a töretlen népszerűség mögött.

Fontos leszögezni (és ezzel úgy gondolom nem árulok el nagy titkot): a „valóságshow” nem 100%-ban a valóságot mutatja, hiszen alapkövetelmény minden ilyen műsornál, hogy rendelkezzen forgatókönyvvel, különben szétcsúszna az egész koncepció. Mi következik ebből? A műsor készítői igenis befolyással vannak a villában végbemenő folyamatokra, apró feladatokkal alakítgatják a csoportfolyamatokat. „Ez megszerkesztett valóság, ami a szórakoztatást szolgálja”

A most adásban lévő szériába 15 különböző karakterű embert választottak be a nézők. Széles a skála, a törtető nőtől a naiváig, az okostojástól a szépfíúig mindenféle személyiség előfordul, sőt, egy házaspár, és egy testvérpár is beköltözött az első hetekben. A lehetőségek tehát korlátlanok, ez a felosztás szinte garantálja, hogy nem lesz unalmas a műsor, ill. még több nézőt ültet talán a képernyő elé, hiszen sokkal nagyobb a lehetőség az azonosulásokra. Ez két okból nagyon fontos. Egyrészt elmondhatjuk, hogy „én ilyen biztos, hogy nem vagyok”, másrészt előfordulhatnak olyan szituációk, amikor magunkra ismerünk. Görbe tükör ez a mai társadalomra.

Érdemes itt megemlíteni az 1971-ben, Philip Zimbardo vezetésével, az amerikai Stanford Egyetemen végzett „börtönkísérletet”. Kiválasztottak 24 (pszichológiailag stabil) önkéntest (sokkal több jelentkező volt), és véletlenszerűen felosztották őket „rabokra” és „börtönőrökre”. A feladat pedig nem volt más, mint hogy a tanszék alagsorában kialakított „börtönben” eljátsszák a szerepüket, miközben a kutatók megfigyeléseket végeznek. Hozzá tartozott még a kísérlethez, hogy a rabokat saját otthonukból, a rendőrség vitte be az egyetemre, ahol végigvitték őket a „rabosítás” összes fázisán, és csak ezután mehettek a celláikba. Ezen történések után nem nehéz elképzelni, hogy nem kellett sok időnek elteltie ahhoz, hogy mindenki teljes mértékben átélje a szerepét.

Ez azonban túl jól sikerült, egy idő után a kutatóknak le kellett állítania a kísérletet, amit eredetileg két hetesre terveztek. Miért? A „börtönben” a raboknál, és a börtönőröknél is jelentkezett a deperszonalizáció – azaz elvesztették korábbi énjüket, értékrendjüket és teljesen más emberként viselkedtek, ezzel igazolva azt a hipotézist, hogy egy ilyen esetben a szituáció az, ami meghatározza a magatartásunkat.

Egy valóságshow díszletei is tökéletes „börtönként” funkcionálnak. El vannak zárva a

résztvevők a külvilágtól, itt ugyan nincsenek szigorú szerepek, de a deperszonalizáció, dezidentifikáció itt is megjelenik. Olyan dolgokat is véghezvihetnek a villalakók – akár a szerkesztők kívánságára – amelyeket más szituációban eszükbe sem jutna. Hús-vér emberek ők is, akikben talán több exhibicionista hajlam lakik, mint egy „átlagemberben”. Ebben a mesterséges valóságban alakítják ki a saját életterületüket, megszűnik a „pózolás”, a kamerák helyett sokkal inkább egymásra/önmagukra kezdenek/kénytelenek figyelni.

Érdeemes megfigyelni a csoportfolyamatokat is. A csoport kialakulásának öt fázisát különböztetjük meg:

1. tájékozódás – egymás erejének felmérése
2. strukturálódás – szerepharcok, konfliktuskezelés, kompromisszumok
3. munkafázis – együttműködés, együttes élmények
4. eredmények felmutatása – csoportkohézió megjelenése
5. felbomlás vagy újraszerveződés

A reality show-k sajátos forgatókönyve ezt valamennyire megzavarja, hiszen hétről-hétre párbaj, ill. kiszavazás következik, ami teljesen átrendezi általában az erőviszonyokat, konfliktusokat szül, ellentéteket szít, szövetségeket kovácsol. Ez izgalmassá teszi a műsort, nem lesznek unalmasak a szereplők, hiszen többféle kontextusban is megjelennek előttünk.

Az USA-ban 2001-ben végeztek egy vizsgálatot a valóságshowkkal kapcsolatban. A kérdésük egyszerű volt: mitől ilyen népszerűek a realityk? A legfontosabb vonzerőnek a népszerűség iránti vágyat találták. Tehát, azok az emberek, akik rendszeresen nézik a valóságshowkat nagyobb valószínűséggel támaszkodnak a külvilágra saját maguk megítélése kapcsán. Fontosabb a státusz, mint a személyiség, a belső értékek. „Minél többen figyelnek rám, annál fontosabb/jobb ember vagyok”.

Ez tehát a kulcs? Amellett, hogy minden nap beleshetünk valaki másnak az életébe, titokban arra vágyunk, hogy mi magunk is népszerűek (értékesek) legyünk. Lehet, hogy így van. Ugyanakkor az éremnek két oldala van. Gondoljunk csak bele, miért is járunk színházba, vagy moziba? Szórakozásra, kikapcsolódásra vágyunk. Más emberek problémáit, szerelmeit, életének nehézségeit szeretnénk átélni (akár csak pár óra erejéig) a sajátjaink helyett. Nem szeretnénk politikával, befizetetlen tartozással, egyszerűen mindennapi gondokkal foglalkozni, és erre a valóságshowk tökéletes lehetőséget teremtenek. A kérdés tehát már nem az, hogy miért is ilyen népszerűek ezek a műsorok, hanem hogy miért jutottunk el ide, hogy ez a szórakozásunk? Meddig szórakozás, és mikortól függőség, menekülés a saját életünk elől? **Köncz-Kanyó Gabriella**

Források:

Diane M. Mackie, Elliot R. Smith: Szociálpszichológia

www.mediapsychology.wordpress.com

<http://www.psychologytoday.com/articles/200109/why-america-loves-reality-tv>

A lét a tét? (onlinepszichologia.hu)

Írta: Adminisztrátor

2013. június 22. szombat -

<http://valovilag.postr.hu/egy-valosagshow-belulrol-nezve>